

BOUWEN MET BAKSTEEN

EEN NIEUWE IMPULS VOOR ONS ERFGOED

Een nieuwe impuls voor ons erfgoed	1
Uitbreiding en reconversie in woningen van een oude hoeve in Zwijnaarde	
<i>WE-S architecten</i>	2
Het Theater - Reconversieproject op De Hoge Rielen in Kasterlee	
<i>dmvA architecten</i>	4
Scharnierhoeve in Lennik	
<i>Objekt architecten</i>	6
Herbestemming van de oude brouwerij Eylenbosch in Dilbeek	
<i>OSK-AR architecten</i>	8
Binnenlandse architectuur	10
Tripelhuis in Deurne	
<i>BULK architecten</i>	
Buitenlandse architectuur	12
Woning in Mikołów (Polen)	
<i>archistudio studniarek + pilinkiewicz</i>	
Techniek	14
Zouden we niet beter allemaal dezelfde technische taal spreken?	
Belgische dakpan- en baksteenfabrikanten	16

BOUWEN MET BAKSTEEN is het driemaandelijks tijdschrift van de Belgische Baksteenfederatie. Voor meer informatie, aarzel niet ons te contacteren.

ABONNEMENT EN REDACTIE Laurie Dufourni
VERANTWOORDELIJKE UITGEVER Kristin Aerts
www.baksteen.be • info@baksteen.be
ADRES Kartuizersstraat 19 bus 19 • 1000 Brussel
TEL. 02 511 25 81
REALISATIE L.capitan

**INDIEN NOG NIET GEBEURD, BEZORG ONS UW
EMAIL-ADRES OM DE DIGITALE VERSIE VAN
BOUWEN MET BAKSTEEN TE ONTVANGEN.**

Volg ons op sociale media:

www.facebook.com/baksteenbrique

www.instagram.com/baksteenbrique

www.pinterest.com/baksteenbrique

www.linkedin.com/company/baksteenbrique

Een nieuwe impuls voor ons erfgoed

Bij het voorbereiden van dit nieuwe nummer van *Bouwen met Baksteen* werd ons al snel duidelijk dat de aanpassingsmogelijkheden van onze (erfgoed) baksteengebouwen rijk en gevarieerd zijn. Een gemene deler kwam onmiddellijk naar voren in de projecten die voor dit thema werden geselecteerd: de wens om het bestaande zoveel mogelijk te behouden.

De bestaande gebouwen vormden hier de basis van het project, zowel letterlijke als inspiratiebron voor de ingrepen die werden toegevoegd.

De subtiliteit van deze projecten is gebaseerd op het evenwicht tussen oude gebouwen en nieuwbouw. Soms is ons erfgoed het centrale element waarop hedendaagse architectuur is geënt, soms wordt het nieuwe element het hart van het project, op zijn beurt beschermd door het oude gedeelte.

Upgraden of upcyclen ... deze enkele projecten tonen aan dat deze terminologie van de circulaire economie ook toepasbaar is op de bouw en dat oud en nieuw een duurzame eenheid kunnen vormen.

Uitbreiding en reconversie in woningen van een oude hoeve in Zwijnaarde

WE-S architecten

De oude hoeve, ideaal gelegen op de rand van grootstedelijk Gent en een kasteelpark, heeft een prachtige invulling met 2 woningen gekregen met een ontwikkeling van 52 appartementen en ondergrondse parking rondom.

De boerderij en de schuur, ingeschreven op de erfgoedlijst maar niet geklasseerd, zijn volledig bewaard gebleven. De boerderij is verbouwd tot twee woningen. De schuur is nu een overdekte ontmoetingsruimte voor de bewoners en dient ook als fietsenstalling. De inplanting van de twee gebouwen rondom de met kasseien verharde binnenkoer inspireerden WE-S architecten voor de inplanting van de nieuwe woonblokken op de site.

Het nieuwe wooncomplex is volledig autovrij. De semi-publieke ruimtes worden doorkruist door wandelaars. De binnenkoer tussen de boerderij en de schuur werd een inspiratie voor de configuratie van de site. Zo zijn de verschillende woonblokken georganiseerd rond binnenplaatsen, elk met hun eigen karakter: het bestaande plein, het centrale verharde binnenplein, de tuin met een meer afgesloten karakter en de kruidentuin achter de haag die het terrein afsluit. De onbebouwde ruimtes zijn hier net zo belangrijk als de gebouwde volumes omdat ze verschillende sferen creëren en structuur bieden.

Tussen de volumes van het nieuwe wooncomplex is bewust voldoende afstand gehouden om openheid en doorwaadbaarheid over de hele site

te bevorderen. Zo ontstaan er afwisselende zichten naar het centrale element (de oude hoeve en schuur) maar ook naar de bomen van het kasteelpark aan de overkant van de straat.

De gezelligheid tussen de bewoners blijft niet achterwege. Naast de oude schuur hebben de ingangen van de verschillende gebouwen grote luifels in wit architectonisch beton, die ontmoetingsplekken zijn geworden voor de bewoners.

Het project weeft architecturale verbanden tussen de verschillende elementen. Alles is familie van elkaar. We vinden éézelfde architectuur met vergelijkbare details in de sterklagen boven de ramen en openingen van het ene gebouw naar het andere ... De geveldetails zorgen voor een subtiele dynamiek in deze grote volumes. Denk aan de groeven in de gevels die de modulariteit accentueren, de dorpels onder de ramen, de uitbundige terrassen of de zorgvuldig gedetailleerde bekroning van de gevels op de bovenverdieping. De luifels en de penthouses in geglazuurde bakstenen refereren voorzichtig naar de wit gekaleide hoeve en schuur.

Deze realisatie brengt evenwicht tussen de geschiedenis van de plek en zijn nieuwe functie.

www.we-s.be

Het Theater - Reconversieproject op De Hoge Rielen in Kasterlee

dmvA architecten

Het Theater is een uniek reconversieproject gelegen op het jeugd domein De Hoge Rielen. De verschillende soorten metselwerk van dit hybride gebouw vertellen de geschiedenis van dit oorspronkelijk militair domein. dmvA zorgde bij het ontwerp voor de uitzuivering en behoud van de leesbaarheid van de tijdsperiodes. Om aan het gevraagde programma te voldoen (keuken, berging, theater) werden toevoegingen gecreëerd in subtiel metselwerk in gelijmd stapelverband. Deze extensies zorgen op hun beurt voor de architecturale veruitwendiging van de nieuwe huidige tijds laag.

Om het project te kunnen kaderen, moeten we terugkeren naar de jaren '60 toen het domein Hoge Rielen is ontstaan als militair landschap tijdens de Koude Oorlog. Het Britse leger creëerde opslagloodsen en kampen doorheen Europa om snel te kunnen reageren bij militaire onrust. Wanneer de loodsen uiteindelijk effectief in Kasterlee opgebouwd waren, was het militaire concept met lokale uitvalbasissen echter achterhaald. Hierdoor heeft het domein slechts acht jaar lang een militair doeleind gehad. Sinds 1976 wordt het gebied als jeugd accommodatie gebruikt. In die tijd werd er geen waarde toegekend aan het militaire historisch erfgoed en dat zie je aan de manier waarop ze met de loodsen omgingen. Verschillende loodsen werden ingrijpend verbouwd om te dienen als verblijfsgebouw. Het Theater getuigt hiervan met de bijgebouwde grote schouw in bruinrood metselwerk, dat eveneens de kopgevels omhult. In 2004 werd een masterplan opgesteld door Studio Secchi & Viganó dat het domein opdeelt in een natuurlijke, militaire en pedagogische laag waarbij er wél waarde wordt gehecht aan de opslagruimtes als militair erfgoed.

Het Theater is een interessante veruitwendiging van de geschiedenis van de Hoge Rielen. Het is een uniek bakstenen project waarbij de verschillende tijdsperiodes zichtbaar zijn aan de hand van verschillende soorten metselwerk. Zo komt de oorspronkelijke militaire fase tot uiting in het stalen frame met invulmetselwerk in een halfsteens verband en is de start van de pedagogische fase in de jaren '80 zichtbaar door het metselwerk in een wild verband (de bijgebouwde schouw). De uitzuivering en het behoud van die historische leesbaarheid was een belangrijk uitgangspunt bij het ontwerp van de reconversie. In functie van het gevraagde programma zijn er extensies toegevoegd die uitgevoerd zijn in een gelijmd stapelverband en zo een nieuwe tijds laag creëren. In lijn met de toegevoegde schouw die op de middenweg staat, zijn de extensies sculpturaal opgevat waarbij de loods niet meer als een gesloten doos wordt gezien, maar er contact wordt gezocht met de omgeving en de middenweg. Deze interactie wordt versterkt door het creëren van openingen in de zuidgevel en de schouw.

dmvA maakte de keuze om de loods aan de binnenkant te isoleren en zo de militaire schil en haar toevoegingen afleesbaar te houden. De muuropbouw bevat opeenvolgend het oorspronkelijke militaire metselwerk, de thermische isolatie en akoestische betonblokken om het akoestisch binnenklimaat te verbeteren. Deze materiaalkeuze creëert ook een dualiteit in sfeer: Het interieur heeft een sober neutraal karakter, terwijl het exterieur een meer warme sfeer uitstraalt door de rode bakstenen.

www.dmvA-architecten.be

Scharnierhoeve in Lennik

Objekt architecten

Te midden van het Pajotse groen lieten we onze creativiteit de vrije loop op een oude hoeve. De hoeve bestond uit een woonhuis en een atelier met aangrenzende bijgebouwen rond een binnenkoer.

Om de bijgebouwen te kunnen betrekken bij het woonhuis, was er nood aan een connectie in de vorm van een centrale circulatieruimte welke beide gebouwen en alle andere ruimtes verbindt. De oplossing kwam er in de vorm van een torenvormig volume dat dienstdoet als centrale trappenhall en bovenaan een thuishok herbergt vanwaar de bewoners kunnen genieten van een 360° uitzicht over de omringende velden, bossen en binnenkoer.

De bestaande inkom van de woning werd onttrokken van de binnenkoer en verplaatst naar de achterzijde van het nieuwe scharnierpunt. Door deze ingreep wordt de binnenkoer een private oase. Op de begane grond vinden we naast de nieuwe leefruimtes ook een kantoor. Het kantoor bevindt zich aan de straatzijde zodat het mooie uitzicht vanuit de leefruimtes gevrijwaard blijft en de toegankelijkheid voor externen duidelijk is, via de aparte inkom tot het kantoor.

Ook op de verdieping zorgt het nieuwe torenvormige volume voor een opdeling. De ene zijde van de toren is voorbehouden aan de ouders. De andere zijde is voorbehouden aan de kinderen.

Op deze manier vervult het nieuwe toegevoegde volume een scharnierfunctie tussen alle ruimtes in de woning. Visueel wordt het

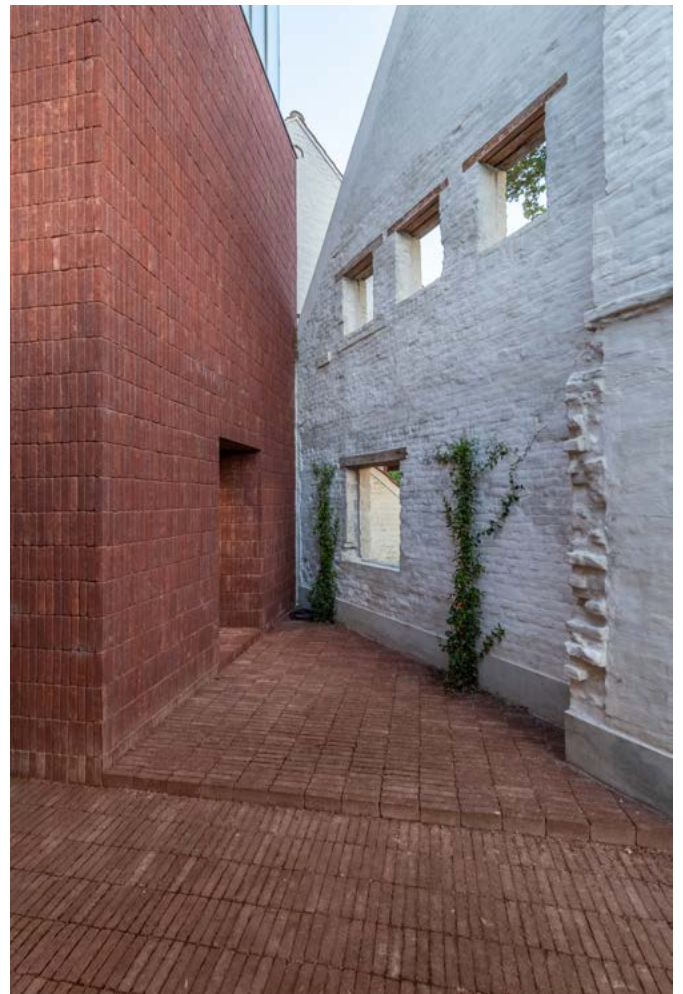
aangebouwde volume geaccentueerd door de rode baksteen. Dit staat in contrast met de wit gekaleide gevels van de bestaande gebouwen. Ook binnenin komen dezelfde gestapelde rode bakstenen terug als afwerking, zodat de toren door de bestaande constructies lijkt te snijden.

In de gevel van de bestaande gebouwen werden toevoegingen en correcties bewust zichtbaar gehouden, zoals bij de Japanse kunststijl Kintsugi. Deze filosofie beschouwt reparaties als deel van de geschiedenis van een object, in plaats van deze te verbergen. De 'littekens' in het gebouw kregen dezelfde rode baksteen die ook de toren bekleedt, wat de gevel een uniek uitzicht geeft.

Doorheen de woning zijn er verschillende patio's te vinden, vanwaar de bewoners kunnen genieten van het mooie uitzicht rondom, en dit zonder in te boeten aan privacy. Vanop de binnenkoer is er, dankzij één van deze patio's en enkele openingen in de gevel, een connectie met de rest van de tuin aan de achterzijde van de woning.

Het resultaat van deze verbouwing is een unieke woning in een landelijke omgeving, waar de bewoners kunnen genieten van mooie zichten en voldoende privacy. Hoewel het karakter van de woning is behouden, zorgen de toevoegingen voor een hedendaagse toets.

www.objektarchitecten.be

Herbestemming van de oude brouwerij Eylenbosch in Dilbeek

OSK-AR architecten

De oude Eylenbosch brouwerij was lang verlaten maar sterk verankerd in het collectief geheugen van de Dilbekenaren en streekgenoten. Gelegen langsheen de Ninoofsesteenweg heeft de brouwerij een interessante positie, op het kruispunt van verschillende typologieën (woonwijk, reeds verbouwde voormalige industrieterreinen, open gronden).

Het programma van het reconversieproject bestaat uit 54 appartementen, 3.000 m² commerciële ruimtes en diensten, een kleine brouwerij en twee lagen ondergrondse parking. Aangezien de oude brouwerij op de erfgoedlijst staat, is de nieuwe bestemming van de site besproken met de erfgoeddiensten.

Met het oog op duurzaamheid koos het bouwteam voor het maximale behoud van de bestaande gebouwen in functie van ruimtelijkheid en erfgoedwaarde van de verschillende gebouwen. Dit resulteerde in drie benaderingen. Eerst de renovatie van de bewaarde gebouwen met zoveel mogelijk hergebruik van oude bakstenen. Dan de deconstructie en herbouw volgens dezelfde volumes als voorheen. Ten slotte de uitbreiding van de site met nieuwe gebouwen.

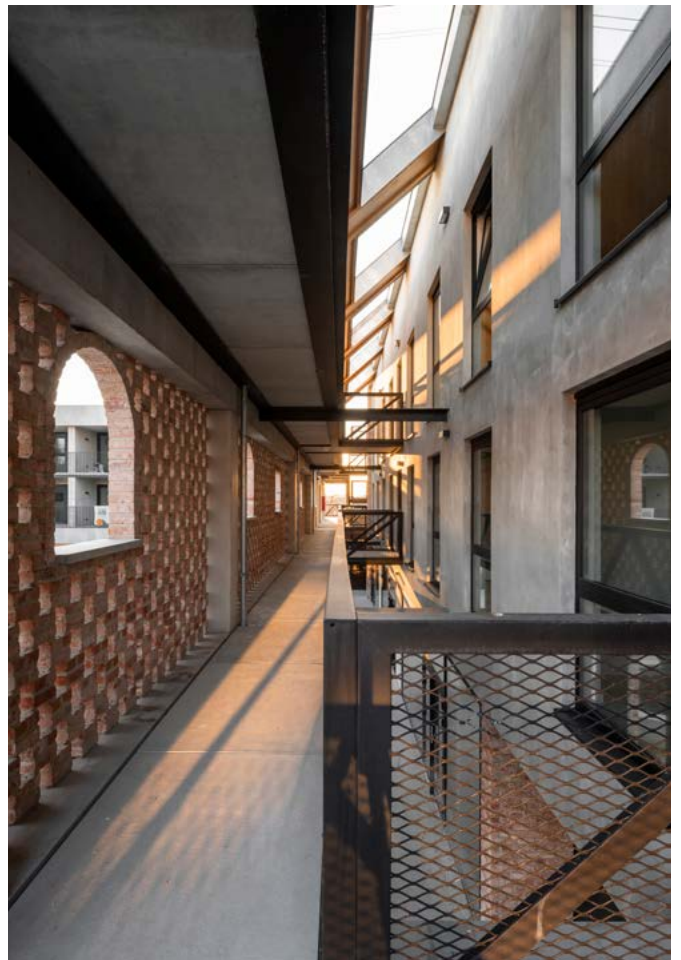
Er is gekozen om de gevelstenen van afbraak zoveel mogelijk te hergebruiken op de site, dit met aanvulling van nieuwe bakstenen.

De nieuwe bakstenen zijn zo gekozen dat ze zo goed mogelijk opgaan in de oude materialen.

De oude brouwerij vormde een compositie van verschillende gebouwen rondom een centraal binnenplein. In het nieuwe ontwerp wordt opnieuw dergelijke compositie gecreëerd. Centraal op de site wordt het oude binnenplein opgeheven als een stedelijk terras. Dit vormt een grote autovrije zone met uitzicht over het Pajottenland, wat gebruikt kan worden door al zijn gebruikers en bezoekers. Het verhoogde niveau van dit centrale plein creëert zo een fysieke grens ten opzichte van de steenweg. Vanaf dit binnenplein is er toegang tot de woningen. Buitentrappen en lift in staal en beton zijn toegevoegd en houden rekening met het industrieel karakter van de site.

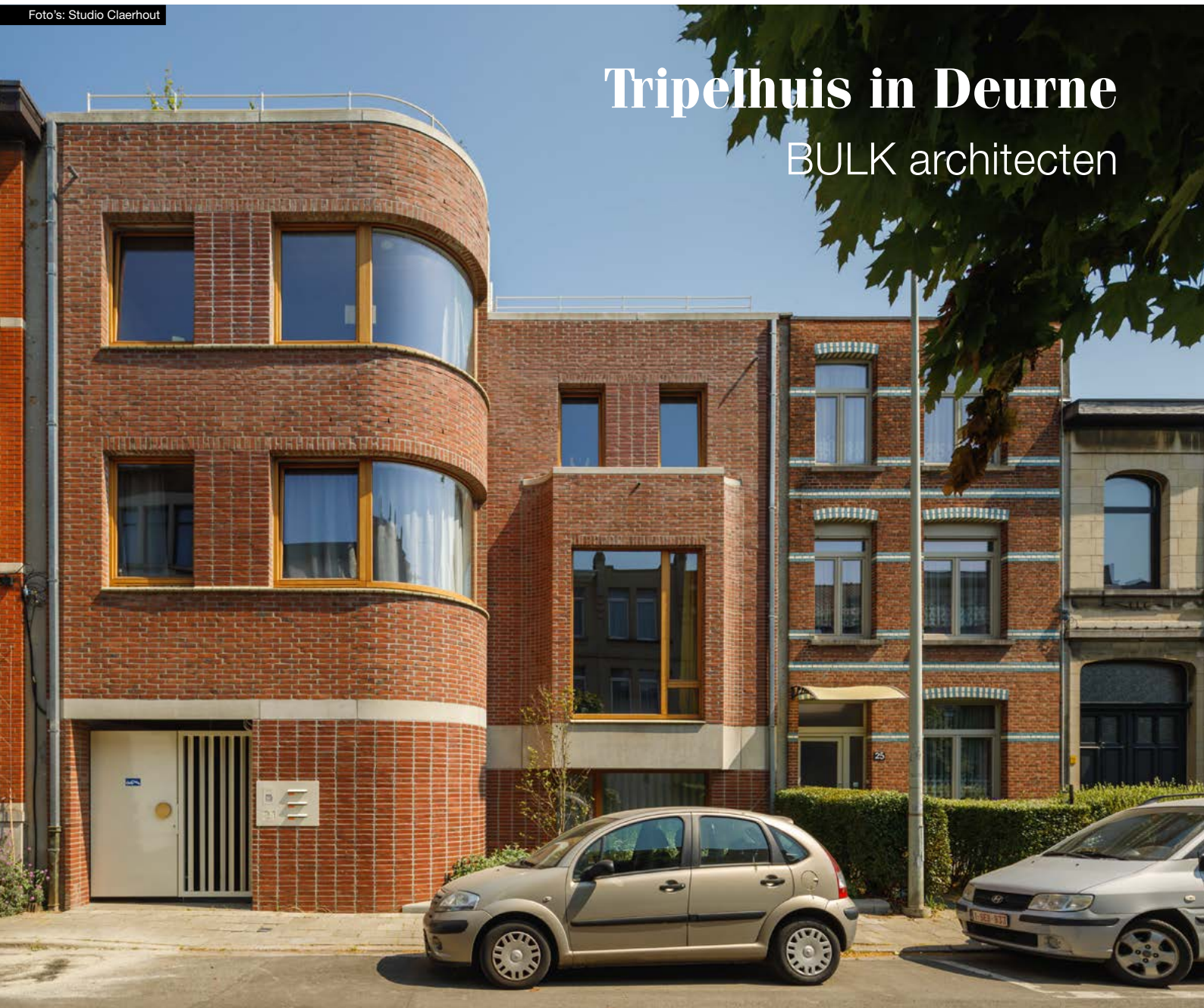
De intrinsieke kwaliteiten van de oude brouwerij vormden een stevige basis voor de vernieuwing van de site. Met de reconversie van de site heeft het bouwteam een antwoord weten te bieden op een aantal actuele problematieken in het Vlaamse bouwlandschap: herbestemming van oud industrieel patrimonium, lintbebouwing, monowijken, aansnijden van nieuw terrein en duurzaamheid.

www.osk-ar.be

Tripelhuis in Deurne

BULK architecten

Deze nieuwe harmonieuze en homogene wooncompositie herbergt in feite drie woningen. Een kleine puzzel met één duplexwoning op de begane grond en twee appartementen met elk een grondgebonden inkom en een dakterras op het zuiden. Aan de achterzijde delen de drie woningen een grote tuin. Achter de toegangspoort en onderdoorgang naar de tuin zijn de individuele voordeuren van elke woning gegroepeerd.

Gelegen op een dubbel perceel van 9 m breed, maakt dit nieuwe project het mogelijk om de verschillende uitlijning van de aangrenzende huizen aan weerszijden te compenseren. Het spel van concave en convexe curves voegt een zekere zachtheid toe aan de overgang tussen de gebouwen. Dezelfde aanpak werd ook aan de achterzijde van het gebouw toegepast.

Het project is geïnspireerd op de oude huizen in de straat uit de interbellum periode. Architectonische details waren er in deze tijd in overvloed en het was gebruikelijk de gevels te verfraaien met

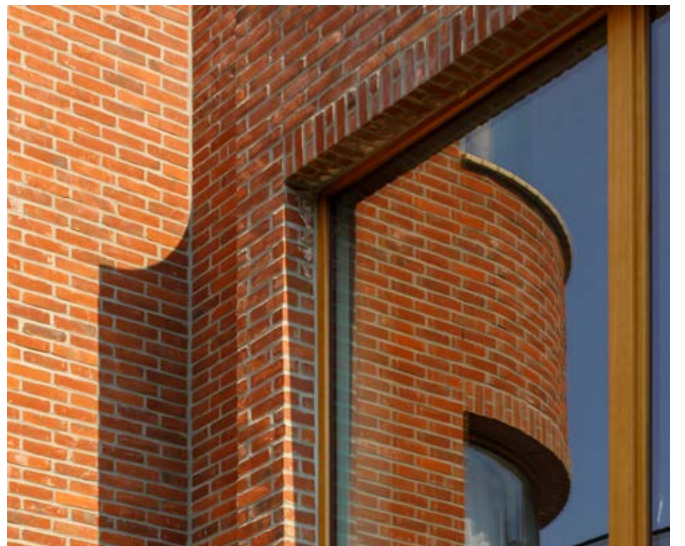
ornamenten in felgekleurde geglazuurde bakstenen. BULK architecten knipoogt zo naar het verleden met een herinterpretatie van deze bouwdetails: sokkel met geglazuurde gevelstenen, gemarkeerde horizontale lijnen die herinneren aan de oude natuurstenen drempels, reliëfvolumetrie, enz.

De combinatie van verschillende metselverbanden draagt bij aan het karakter van het gebouw en accentueert de verschillende gebouwdelen: een stapelverband in de sokkel en tussen de ramen, een koppenverband bij de uitkraging en een klezorenverband.

De aandacht voor detail voegt dus een meerwaarde toe aan de hele wijk en laat deze nieuwbouw zijn moderniteit hierin integreren.

We moeten ook de bijzondere aandacht vermelden die aan de hoge energieprestatie werd besteed, waardoor een E15 peil bereikt is.

www.bulkarchitecten.be

Woning in Mikołów (Polen)

archistudio studniarek + pilinkiewicz

Het huis was bedoeld als een eigentijdse schuur met industriële accenten. Weer zo'n moderne schuur? Een dergelijke oplossing zou kunnen corresponderen met het oorspronkelijk landelijke landschap van Silezië. Maar de architecten stelden het type architectuur voor dat rechtstreeks verwijst naar het industriële, meer karakteristieke, hedendaagse erfgoed van de regio: een éénlaags, langgerekt gebouw, bedekt met een dubbel lessenaarsdak. De woning verwijst naar de fabrieksgebouwen in Silezië, met een rode baksteengevel en creëert een hedendaagse sculptuur met een eenduidige connotatie.

De woning ligt in het verlengde van de omliggende bebouwing, langs de ontsluitingsweg, op een smal perceel in een oost-west indeling. Het terrein helt af naar het oosten, waardoor het gebouw daar boven het terrein uitsteekt.

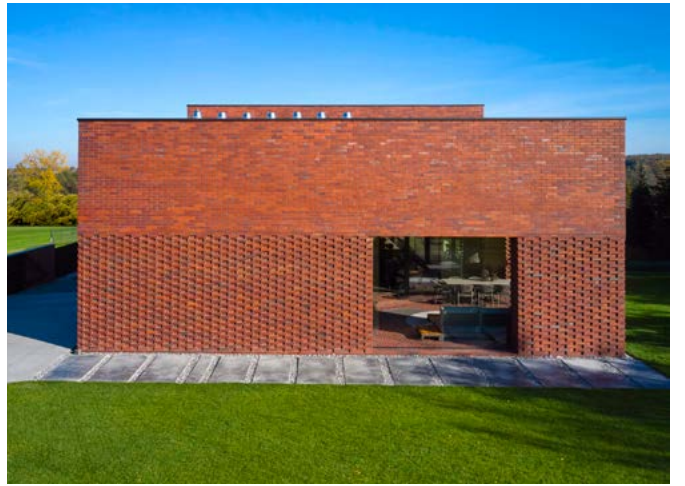
De samenstelling van het gebouw bestaat uit twee delen: het dominante woongedeelte met hoog plafond, een woonkamer, een eetkamer en een entresol, evenals slaapkamers die over het bestaande terrein hangen. Het tweede, kleinere deel herbergt de garage, bijkeuken en ook een keuken, verbonden met het grote, overdekte terras en de buitenwoonkamer.

Het buitenterras, gelegen aan de zuidwestzijde, maakt een opening in het gebouw door de raampartij diep uit het gevelvlak te drukken. De geperforeerde elementen van de buitenmuren versterken nog de uitstraling van de gevel. De uniforme baksteentextuur van de zuidelijke gevel, in de vorm van een overstek en terras, benadrukt de vloeiende overgangen tussen buiten en binnen.

De noord- en oostgevels zijn meer ingetogen en lijken op het eerste gezicht raamloos ontworpen. De enige duidelijk zichtbare opening is de ingang. De ramen op het noorden zijn gemaakt met claustrametselwerk.

Het industriële karakter van de woning komt zowel terug in de vorm als in de afwerkingsmaterialen voor het exterieur en interieur: rode baksteen, zwarte panelen die de garagedeur verbergen en zwarte aluminium ramen.

www.archistudio.pl

Zouden we niet beter allemaal dezelfde technische taal spreken

De projecten in deze uitgave van ons tijdschrift tonen diverse mogelijkheden tot herbestemming, renovatie en uitbreiding van oude baksteengebouwen.

Herbestemming wordt aanzien als één van de manieren van “circulair handelen”, namelijk het “hergebruiken” van een gebouw (door er een nieuwe functie aan te geven), en bij voorkeur ook van bouwelementen en materialen. De lange levensduur en robuustheid van keramische materialen laten dit hergebruik van het gebouw zonder probleem toe.

Echter als we de huidige debatten op diverse fora bekijken, kunnen we ons niet van de indruk ontdoen dat er momenteel te weinig nuance aanwezig is en dat er bepaalde “hypes” ontstaan.

De termen “duurzaamheid” en “circulariteit” komen weelderig voor in alle soorten publicaties, discussies, sociale media platformen en ieder geeft er een andere invulling aan. In de debatten over circulariteit stellen we vast dat er enkel nog naar demonteerbaarheid en het gebruik van bio-gebaseerde materialen wordt gekeken en dat de “lange levensduur” en “duurzaamheid” uit het oog verloren worden. Maar er is ook nood aan “normen en kwaliteitscriteria” om tot een zo volledig mogelijke “beoordeling” en “prestatieverklaring” te komen.

Alle aspecten van het bouwen dienen in rekening gebracht te worden.

Laat onseven focussen op “duurzame ontwikkeling” en “circulair bouwen”.

Duurzame ontwikkeling

In BMB 162 (2018) werd het belang van de volledige levenscyclus van gebouwen, bouwelementen en materialen onderlijnd. Het is dus belangrijk ook rekening te houden met de levensduur van de materialen en hun eventuele vervanging(en) gedurende de gebruiksduur van het gebouw. Eveneens werd aangehaald hoe belangrijk het is om met alle milieuparameters rekening te houden. De “TOTEM-evaluatietool” van de 3 gewesten is gebaseerd op de Europese norm NBN EN 15978 “Duurzaamheid van constructies - Beoordeling van milieuprestatie van gebouwen - Rekenmethode” en neemt ook alle milieu-indicatoren in rekening. In totaal worden er 17 milieu-indicatoren berekend door deze software.

Circulair bouwen

In BMB 173 (2021) werd de vraag gesteld of men weet waar de prioriteiten te stellen op gebied van “circulariteit”. We besloten o.a. dat we heel goed kunnen evolueren naar bouwontwerpen die de robuustheid (en levensduur van de structurele onderdelen) combineren met de flexibiliteit om aan de veranderende behoeften van de bewoners te voldoen.

Intussen zijn we een jaartje verder en stellen we vast dat de termen “circulair” en “circulariteit” overal te pas en te onpas gebruikt worden.

Zou het geen tijd worden om met elkaar te communiceren in dezelfde technische taal over alle thema’s gerelateerd aan “duurzaam bouwen” en “circulariteit”?

Daarom trachten we in kaart te brengen waar we staan met een objectieve technische taal over dit thema. En of onder het mom van “meten is weten” ook alle aspecten voldoende mee genomen worden in de beoordeling.

In het op 30 maart 2022 door de Europese Commissie gepubliceerde herzieningsvoorstel voor de verordening bouwproducten lezen we dat de geharmoniseerde technische specificaties, voor zover mogelijk, betrekking dienen te hebben op de lijst met essentiële kenmerken voor levenscyclusbeoordeling van de Europese norm NBN EN 15804. Eveneens zijn definities opgenomen zoals “Used product”, “Remanufactured product”, “Preparing for re-use”, “Recycling” en “Re-use”. Intussen worden de compromisteksten binnen de Raad en het Parlement afgewerkt en zullen de dialoog besprekingen eerstdaags starten... de uiteindelijke tekst zullen we moeten afwachten.

Als we even aan een recent gelanceerde “chatbot” (een kunstmatig intelligente tekstgenerator) de vraag stellen “wat is duurzaam bouwen?” dan krijgen we als antwoord: “Duurzaam bouwen, ook wel bekend als duurzame architectuur of groen bouwen, verwijst naar het ontwerpen, construeren en beheren van gebouwen op een manier die rekening houdt met milieueffecten, sociale aspecten en economische levensvatbaarheid op de lange termijn. Het doel van duurzaam bouwen is het minimaliseren van de negatieve impact op het milieu, het bevorderen van energie-efficiëntie en het creëren van gezonde en comfortabele leefomgevingen.”

De chatbot licht dan eveneens de verschillende principes en praktijken van duurzaam bouwen toe: energie-efficiëntie, het gebruik van duurzame en milieuvriendelijke bouwmaterialen, zoals gerecycleerde materialen, lokaal geproduceerde materialen en materialen met een lage milieubelasting, waterbeheer, gezondheid en comfort, afvalbeheer, het verminderen van bouwafval en het bevorderen van recycling en hergebruik van materialen tijdens de bouw en de sloopfase van een gebouw, ruimtegebruik.

Als we de vraag stellen “Wat is circulair bouwen?”, ontvangen we als antwoord: “Circulair bouwen is een benadering van bouwen die gericht is op het maximaliseren van het hergebruik van materialen, het minimaliseren van afval en het verminderen van de milieu-impact van de bouwsector. Het doel van circulair bouwen is om een duurzame en circulaire economie te bevorderen, waarin materialen en hulpbronnen zo efficiënt mogelijk worden gebruikt.” Eveneens hier licht de chatbot de verschillende toegepaste principes toe: hergebruik, recycling, lokaal en duurzaam geproduceerde materialen, modulaire bouw en energie-efficiëntie.

Doen we even een test op de gewone (snel wijzigende) sociale media”.

Als we de term “duurzaam bouwen” intikken op Linked In krijgen we voornamelijk bijdragen te zien over bio-gebaseerde bouwmaterialen.

Zoeken we naar “circulair bouwen” op Linked In dan komen we terecht bij een artikel waarin de aandacht gaat naar het gebruik van bio-gebaseerde materialen en de losmaakbaarheid.

Is er ergens een “technische taal” vastgelegd over de milieu-gerelateerde thema's?

Om de LCA (Life-Cycle-Analysis)-analyses en de communicatie op een zo uniform en transparant mogelijke manier te laten gebeuren werd een internationaal en Europees normenkader ontwikkeld voor de bepaling en communicatie van de milieuprestatie van producten en bouwwerken. Voor bepaalde normen is er ook een Belgische aanvulling. (zie ook BMB 162)

Op productniveau worden de resultaten van een LCA doorgaans gecommuniceerd in de vorm van een EPD (Environmental Product Declaration). Het hoofddoel van bouwproducten EPD's is objectieve milieu-informatie verschaffen voor een analyse op gebouwniveau.

In België kunnen materiaalproducenten, op vrijwillige basis, hun EPD's laten opnemen in de B-EPD databank. De publicatie van een B-EPD is enkel verplicht indien de fabrikant een milieuboodschap wil aanbrengen op zijn product (Koninklijk besluit milieuboodschappen). B-EPD's moeten voldoen aan de geldende Europese normen, maar ook aan bijkomende eisen opgelegd door het B-EPD programma.

De registratie van onze sector-EPD's (gevelstenen en straatbakstenen, snelbouwstenen, dakpannen) werd onlangs afgerond en deze kunnen nu geraadpleegd worden in de B-EPD databank.

B-EPD's kunnen via TOTEM gebruikt worden voor een milieu-impactanalyse op gebouwniveau. In België is er (nog) geen regelgeving rond de milieuprestaties van gebouwen. Niettemin wordt TOTEM steeds vaker gebruikt in het kader van openbare aanbestedingen of duurzame bouwprojecten die het onderwerp uitmaken van een bredere duurzaamheidsvaluatie (bv. GRO, BREEAM).

Voor wat betreft “circulaire economie” (waarvan circulair bouwen een toepassing is) is er een nationale spiegelcommissie NBN I 323 “Circular economy”. Dit is een spiegelcommissie van de internationale ISO TC 323 “Circular economy”. Via haar leden brengt ISO (International Organization for Standardization) experts samen om kennis te delen en vrijwillige, op consensus gebaseerde, marktrelevante internationale normen te ontwikkelen die innovatie ondersteunen en oplossingen bieden voor wereldwijde uitdagingen.

Ook binnen CEN (European Committee for Standardization) loopt er een onderzoek om een Europese TC (Technical Committee) op te richten omtrent “circular economy”.

Binnen de normcommissie CEN TC 350 “Sustainability of construction works” worden er horizontale gestandaardiseerde methoden ontwikkeld voor de beoordeling van de duurzaamheidsaspecten van nieuwe en

bestaande bouwwerken. Eveneens worden er methoden ontwikkeld voor het verstrekken van milieu-informatie over bouwproducten (EPD Environmental Product Declaration). De Europese Commissie heeft ook een adviserende functie toevertrouwd aan CEN-commissies om te zorgen voor de effectieve implementatie van horizontale kernregels met betrekking tot de ontwikkeling van specifieke productcategorieregels op basis van EN 15804. Binnen de CEN TC 350 is er een Subcommissie SC1 “circular economy in the construction sector” die zich bezighoudt met normering op gebied van circulaire economie in de gebouwde omgeving. Bij deze werkzaamheden wordt er ook rekening gehouden met de normen van CEN/TC 350 en met de werkzaamheden van bestaande commissies over onderwerpen die de circulaire economie in de bouwsector kunnen ondersteunen, zoals ISO/TC 323.

Binnen de product-TC's (Technical Committees) van CEN zijn er werkgroepen werkzaam die voor de sector specifieke richtlijnen voor de EPD's uitwerken. Zo is er de CEN TC 125 WG 8 “Masonry - Environmental product declarations - Product category rules complementary to EN 15804 for masonry products”.

Voor een gedetailleerd overzicht van het Europees en Belgisch normenkader over Milieu-impact en Circulaire economie verwijzen we naar de betreffende normen-antenne bij Buildwise.

Besluit : op de vraag “zouden we niet beter allemaal dezelfde technische taal spreken?” antwoorden we volmondig JA !

Om ontwerpers en bouwheren de mogelijkheid te geven de juiste keuzes te kunnen maken moeten we allemaal dezelfde technische taal spreken over de milieu-gerelateerde thema's.

Alle tools zijn reeds aanwezig of zullen in de nabije toekomst ter beschikking zijn om in dezelfde taal te spreken over “milieu-impact” en “circulariteit”.

Het toepassen van een volledige levenscyclusanalyse op basis van de meest recente en nauwkeurige wetenschappelijke gegevens en methodologieën op alle bouwmaterialen op gebouwniveau is van cruciaal belang.

Bronnen

- BMB 173
- BMB 162
- ChatGPT
- LinkedIn
- “Overzicht Europees en Belgisch normenkader - versie april 2023”, Buildwise
- www.CA4BM.org

Belgische dakpan- en baksteenfabrikanten

Bakstenen voor gewoon metselwerk:

V: volle baksteen voor gewoon metselwerk

P: geperforeerde baksteen voor gewoon metselwerk

L: geperforeerde baksteen met lichte scherf

Bakstenen voor gevelmetselwerk

S: strengpersgevelsteen ('machinale' gevelsteen)

H: handvorm en vormbakperssteen

A: andere soorten (traditionele en 'rustieke' gevelstenen zoals veldovensteen, enz.)

Andere producten:

W: welfsels

D: dakpannen

O: straatklinkers

St: steenstrips

Voor details over het productiegamma van elke fabriek, kan men zich best rechtstreeks tot de bedrijven wenden.

Oost-Vlaanderen

- **Steenbakkerij HOVE**
Lindendreef 101
9400 Ninove
Tel. (054) 33 26 67
Fax (054) 32 82 38
www.steenbakkerijhove.be
info@steenbakkerijhove.be
(V-H-A)
- **Steenfabriek VANDE MOORTELE**
Scheldekan 5
9700 Oudenaarde
Tel. (055) 33 55 66
Fax (055) 33 55 70
www.vandemoortel.be
info@vandemoortel.be
(H-O-St)

West-Vlaanderen

- **Wienerberger - divisie KORTEMARK**
Hoogledestraat 92,
8610 Kortemark
Tel. (051) 57 57 00
Fax (051) 57 57 02
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S-H)
- **Wienerberger - divisie ZONNEBEKE**
leperstraat 186
8980 Zonnebeke
Tel. (051) 78 80 60
Fax (051) 77 10 38
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S)
- **DUMOULIN Bricks**
Moorseelsesteenweg 239
8800 Roeselare
Tel. (056) 50 98 71
Fax (056) 50 41 92
www.dumoulinbricks.be
info@dumoulinbricks.be
(V-P-S)
- **WIENERBERGER**
Kapel ter Bede 121
8500 Kortrijk
Tel. (056) 24 96 35
Fax (056) 51 92 75
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S-H-A-D-O-St)

Limburg

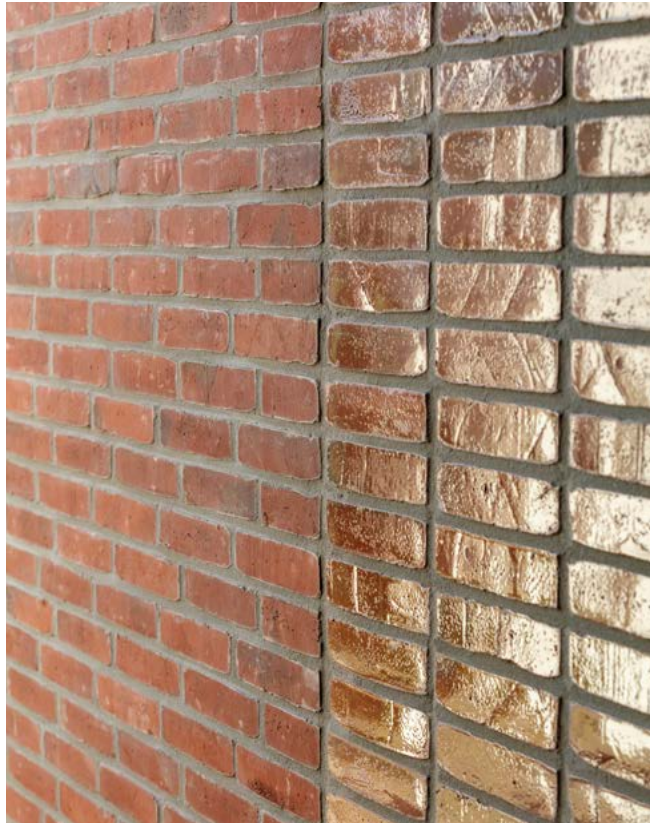
- **Joseph Bricks**
Leemkuilstraat 12
3630 Maasmechelen
www.josephbricks.com
hello@josephbricks.com
(H)
- **Steenfabrieken VANDERSANDEN**
Slakweidestraat 35
3630 Maasmechelen
Tel. (089) 30 50 42
www.vandersandengroup.be
info@vandersandengroup.be
(St)
- **Wienerberger - divisie LANAKEN**
2de Carabinierslaan 145
3620 Veldwezelt-Lanaken
Tel. (089) 71 51 38
Fax (089) 72 28 80
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H)
- **NELISSEN Steenfabrieken**
Kiezelweg 458-460
3620 Lanaken (Kesselt)
Tel. (012) 45 10 26
Fax (012) 45 53 89
www.nelissen.be
info@nelissen.be
(H-St)
- **Wienerberger - divisie MAASEIK**
Venlosesteenweg 70
3680 Maaseik
Tel. (089) 56 40 38
Fax (089) 56 81 83
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H-A)
- **Steenfabrieken VANDERSANDEN**
Riemstersteenweg 300
3740 Spouwen
Tel. (089) 51 01 40
Fax (089) 49 28 45
www.vandersandengroup.be
info@vandersandengroup.be
(H-O-St)
- **Steenfabrieken VANDERSANDEN**
Nijverheidslaan 11
3650 Lanklaar
Tel. (089) 79 02 50
Fax (089) 75 41 90
www.vandersandengroup.be
info@vandersandengroup.be
(H-O-St)
- **Steenbakkerijen VAN MEMBRUGGEN**
Dorpsstraat 17
3770 Riemst
Tel. (012) 23 30 28
www.steenbakkerijen-van-membruggen.be
info@steenbakkerijen-van-membruggen.be
(A)

Antwerpen

- **Wienerberger - divisie RUMST**
Nieuwstraat 44
2840 Rumst
Tel. (03) 880 15 20
Fax (03) 844 28 11
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(P-L)
- **Swenden**
Nieuwstraat 2
2840 Rumst
Tel. (03) 844 22 22
Fax (03) 844 38 02
- **DESTA**
Heerle 11
2322 Minderhout (Hoogstraten)
Tel. (03) 315 70 99
Fax (03) 315 81 48
www.desta.be
mail@desta.be
(S-O-St)
- **Steenbakkerij FLOREN**
Vaartkant Rechts 4
2960 St.-Lenaarts
Tel. (03) 313 81 98
Fax (03) 313 71 56
www.floren.be
info@floren.be
(V-S-St)
- **Wienerberger - divisie NOVA**
Steenbakkersdam 36
2340 Beerse
Tel. (014) 61 10 99
Fax (014) 61 04 32
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(P-L)

Henegouwen

- **Wienerberger - divisie PERUWELZ**
Rue de l'Europe, 11
7600 Péruwelz
Tel. (069) 77 97 10
Fax (069) 77 97 11
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H)
- **Briqueterie de PLOEGSTEERT 'Barry'**
Grand route 533
7534 Barry
Tel. (069) 53 26 00
Fax (069) 53 26 09
www.ploegsteert.com
info@ploegsteert.com
(S-P-St)
- **Briqueterie de PLOEGSTEERT**
Touquetstraat 228
7782 Ploegsteert
Tel. (056) 56 56 56
Fax (056) 56 55 01
www.ploegsteert.com
info@ploegsteert.com
(P-L-W)

Pour recevoir cette revue en français,
contactez-nous au 02 511 25 81